

P O E S I A

(P)*

Jordi Dalmau i Ausàs

ASTOR i BESURT

A la Lurdes

© MARCH  EDITOR

www.marcheditor.com

© Jordi Dalmau i Ausàs

© Il·lustració portada: Paco Almansa

Maquetació: INTEGRUM, S.L.

Impressió: INTEGRUM, S.L.

ISBN: 84-96638-06-5

Dipòsit Legal: L-1454-2006

EDICIÓ 2006

Aquest llibre no podrà ser reproduït, ni total ni parcialment,
sense el permís previ per escrit de l'editor. Tots els drets reservats.

Oh, Senyor!
A l'altre món,
només hi demano
una balança.
Meseu-me bé
i feu-me purgar
cabals i rancúnia.
Llavors, lluny del foc,
deixeu-me ser arbre,
si pot ser.

Joan Graell i Piqué

PRÒLEG

Pocs llibres de poesia dibuixen tan bé la natura com el que ara mateix teniu a les mans. I en aquesta definició de natura hi incloc també la natura humana, amb tot el que té d'apassionant i complexa. Amb *Astor i besurt*, el Jordi Dalmau viatja al cor de la vida. Els seus versos no descriuen paisatges, sinó que s'hi endinsen per mostrar-nos-els des de dins, nets i purs i, alhora, carregats de força. No deixa que el lector en sigui un mer espectador, d'aquest món de sensacions vives, sinó que el situa com a part activa de l'entorn que li mostra.

Del Jordi Dalmau naturalista en neix el Jordi Dalmau poeta. El segon és conseqüència lògica del primer. L'interès per la natura, la formació com a tècnic forestal i l'experiència acumulada de treball en el medi físic es fonen en un interessantíssim procés de destil·lació del qual en surt l'essència amb què l'autor revesteix els seus poemes. És clar que això només ho pot fer algú amb una sensibilitat exquisida, algú que sigui capaç de veure més enllà de la botànica en la contemplació d'un pi roig o de sentir alguna cosa més que biologia en el seguiment del vol d'un trençalòs. Jordi Dalmau és dipositari d'aquestes qualitats i les explota magistralment en aquesta *òpera prima* poètica que ens proposa.

El llibre s'estructura en dues parts, astor i besurt: observació de la natura i arrelament al país i als principis personals. Jo no diria que són dues cares d'una mateixa moneda, sinó més aviat dues vessants d'una mateixa muntanya. Totes dues es recolzen l'una amb l'altra i totes dues beuen la mateixa pluja del mateix núvol del mateix ruixat. Són un tot. En cadascuna d'aquestes vessants, una de més solana i una altra de més obaga, l'autor ha plantat sarments que creixen tant per damunt com per davall, buscant el sol i buscant la terra.

En la seva obra, el Jordi Dalmau defuig qualsevol retòrica i, en canvi, va de dret a la recerca de la puresa de la poesia. I la troba. Arriba al moll de l'os i ens explica com és. Aquesta és, penso, la gran virtut d'*Astor i besurt*: la capacitat de jugar paisatge i sentiment i sintetitzar-los en una poesia en la qual cap mot no hi és sobrer. En aquest llibre, l'autor ens transmet les seves grans passions: la natura, el Pirineu, Catalunya. No les amaga, com tampoc no oculta les seves profundes conviccions cristianes, d'aquell cristianisme obert al món i a l'esperit.

Astor i besurt respira per tots els seus porus. És un llibre amb olor de bosc i gust d'humanitat. És l'obra d'un poeta que entén l'art d'escriure com l'eina d'obrir les finestres a la infinitat de sensacions que es desprenen d'un text literari. En aquestes pàgines el lector trobarà un autor compromès amb el seu país i el seu temps, contundent a l'hora de denunciar el polític poruc i, tanmateix, sensible davant la neu acabada de caure a les branques d'un arbre o en escoltar el respirar tranquil del seu fill. És aquest un llibre que s'ha de sentir bategar a prop. No es pot llegir a distància ni pretendre empassar-se'l en diagonal. Cal repòs d'esperit i ganes de deixar-se seduir per la puresa d'uns bells versos al vent. Feu-ho.

Astor *Accipiter gentilis*. Ocell rapinyaire de mida mitjana. Viu als boscos, especialment de coníferes. Vola amb agilitat entre els arbres. Caça a l'aguait i per sorpresa. Persegueix les preses tant com cal.

Besurt *Sorbus aucuparia*. Arbre caducifoli d'alta muntanya. A la tardor les fulles es tornen de color taronjós. A l'hivern té fruits vermells que agraden a la feram, sobretot als moixons.

ULLS D'ASTOR

TEMPESTA

De sobte
un espetec.
L'aigua s'abat
sobre els carrers
a somalades.
El vent encasta
gotasses per tot.
La serp d'aigua
cueja pels carrers,
rius salvatges.
Els trons ressonen arreu.
La fera brama.

AIGUA

De casa estant sento la pluja.
El cel blanc que m'encisa
i la seva remor constant.
La voldria hores i dies,
fins que,
prenyada pel fred,
es tornés mare de la neu.
No paris, mare aigua,
no paris de resar,
que les teves gotes són certes
i els teus flocs de veritat.

DAMA BLANCA

Caus lliure,
no tens amo,
només ets fidel al Creador.
Fadrina que véns de nit i
em vetlles el son.
Estels de gel
caiguts del cel
per fer-nos escoltar.
Neu d'Advent,
Nadal s'atansa.

MULLENA

Aigua borda,
prenyada pel fred,
caus fa hores
amb ritme constant.
Pluja espessa,
mullena de Cap d'Any.
Gotes enflocades,
regal de Reis.
Força serena
que venç muntanyes i homes.
Matins blancs,
vespres xops.

LLENÇOLS DE FIL

Els prats de Segalers
ensumen la nevada.
Dia silent,
somni d'hivern.
Aire gelat,
esperit esmolat.
Vine, cau abundosa.
Colga'ns, llana del cel.

VEU DE NEU

Parleu fluix
per ser escoltades amb el cor,
estrelles blanques.
M'inspireu emocions
que no sé escriure.
Diàleg mut
de jo que et miro i
tu que caus.
I caient,
nevada,
escrius paraules fugisseres
amb estels hipnòtics.

VENT

Misteri natural,
mou els arbres
amb mans invisibles.
Bellugadissa d'aire encabalat
en una mare sense ribals.
Qui t'ha fet tan esverat?

FOGONY

Udols de vent embogit
mouen núvols grandiosos.
Corren,
les bromes grasses.
Bufa,
el vent rescalfat.
Salten parets de roca jove,
travessen valls pregones.
El fogony se les emporta,
per sempre,
Cadí enllà.

ULL

Eston fa que em mira
un broc de pi
marró com la mel.
Sembla un ull que plora
llàgrimes de reïna espessa,
frenades abans de caure
pel fred de l'obac.

INSTANT

Un follet de vent
aixeca neu pols,
com una flamarada blanca.
La cargola amb força,
i quan perd rabietat
torna a nevar un instant.

GLOPADA

Plou fulles
d'uns núvols grocs
crescuts a base
d'hiverns muts.
Fan pluja callada,
bassals de llum.

CONDEMNATS

Us tallaran, segur.
Aquesta gent ho talla tot.
Sou massa arran de camí.
Aquell dia,
Canillo perdrà els núvols
grocs que cada octubre
plovien sobre el riu.
Potser ningú no hi pensarà,
però jo sí.

BLANC

Cadí immaculat,
alba serra.
Cel llis, de plom,
Cadí de sucre.

MANEGOR

Manegor,
bon racó,
obert al pas
d'aus i persones.
Descans de viatgers i fugitius.
Recer d'aquells
que cerquen llibertat.
Anrodat t'abriga,
l'Islla t'abeura,
Juclar t'ombreja.
Manegor,
clot petit,
aljub de neu.
Tens corona de granit canviat,
capa de pedra
i un rierol que et besa callat.

SISCARÓ

A per alt d'una roca
vigilo el planell de Siscaró.
Si algú hi arriba,
estendré els braços
i alçaré el vol.
Besaré les penyes asclades,
fregaré la neu dels pins
amb els dits.
El dia s'acaba,
la llum es fon.
Juclar, Siscaró
Cabana Sorda i Anrodat,
gegants de pedra acanalats,
d'arrugues velles,
de quan la Terra us parí
amb foc i enclusa.
La neu que vindrà
taparà el meu rastre
com el temps, de mi,
el record.

CEGUESA

Com formigues apressades
corren els andorrans.
Furguen muntanyes altes,
desfan costes de barsigals,
encaixen rius amb encofrat,
tallen arbredes per passar.
Cuques matusseres,
ai si s'ensorra el muntanyam!

SOSPITA

Com si hagués nevat llana,
n'hi ha persons en un replà.
Enganxats en un ginebre,
manyocs de color clar.
No l'ha dut cap ventada,
d'ovella esbalçada no se'n sap.
L'hi ha portat una bèstia fera
que voleia com una oreneta
pel tall de la basera.

SOTA EL BASER

Sota el baser
entomo la neu empesa pel vent.
La muralla foradada
s'alça imponent.
Assegut,
l'esguardo pacient.

Sota el baser
el temps s'aquieta.
Pins negres per companys
i un jaç a la neu.
Ignorat de tothom,
el rocam serva un tresor.
Hi vol fer niu, l'àliga roja,
si la deixen els humans.

TESTIMONI DE FUSTA

La capcina d'un pi negre
mira el baser preuat.
En una canya hi ha
un tresor sense guardià,
si de cas el balç,
que en barra el pas.
Té hostes fers, la penya:
trencaossos festejant.

EXEMPLE

Amb paciència de sant,
cova l'àliga roja.
Sap esperar el dia,
el company, la llum.

LLETÓ

Com una boca esdentegada
baden les cases de Lletó.
Només alguna serra els llavis,
esperança d'un nou temps.
D'aquí a Boscallt,
fa una olla immensa.
El sol l'escalfa,
i quan bull,
pugen glopades d'aire calent,
bombolles plenes
d'aus planadores que
guanyen alçada de franc.

JÓC D'UNA NIT

El dia es fon
amb brisa i cel d'encluses.
A l'horitzó d'orient,
ocells de vol batent
freguen les penyes
de la gran muralla,
que els guia i enlaira.
Són aligots vespers,
estol de llibertat
que ve del nord.
D'on sou,
regal de tarda?
On dormireu,
estels de colors?
Els pins de la serra
són bon jóc:
arbres tranquils
de capçada ampla.

AL VENT

Banderes de països llunyans
onegen al cel de la serra.
Les issen el vent de carena
i l'aire calent dels fondals.
Són estendards d'altres terres
que es cargolen,
i pugen
i avancen
i a la fi passen,
voleiant airosos,
Cadí avall.

AMUNT I LLUNY

Com un riu de plomes,
passen els vespers,
surant amb llurs ales
pel mar blau del cel.
Eixam de llunes i nits,
estol de papallones gegants.
Porteu el vent a l'esquena
d'un nord massa llunyà.
Amunt, ocells de vela!
Feu-nos sempre d'estendard!

BARQUETES

I després dels grans estols
vénen les barquetes de veles blanques.
Marcenques afilerades,
compartint destí, carena i cel.

MARCENCA

Marcenca d'argent,
suspesa a l'aire,
les ales batent.

Esguardes la terra
com guaita del cel.

Així passes estones,
fins que t'afalcones
damunt la serpent.

SILENCIS

Aquí dalt
només sento
safareig de pantiganes,
discussions de borinots
i el vent,
monòleg constant.

QUIET

Mirant les muntanyes
em faig mirall de la seva quietud.

CAVALLERS NEGRES

Arribeu al foscant,
cavallers de l'alba.
De matinada
baixeu a terra
no pas per fer la guerra,
sinó amb posat alterós.
El cant s'engega,
alceu el cap,
pit i cua
són vostre estendard.
Us reteu amb la mirada,
cavallers gallards.
Canteu, galls de bosc,
el concert secret de la muntanya.
Canteu, galls d'ignot destí,
us escolten ulls de bon matí.

L'OMBRA

Nit sense lluna.
Alba roja.
Ulls de neu.
Bec aixola.
Mirada dels troncs.
Crit del bosc.
Picot del Pirineu.

DE PAS

A l'alba camino costes amunt,
amb el record viu de la pell.
Déu pinta núvols roses al cel.
Vaig a la collada ampla,
al port de la gran vall.
Sóc pelegrí solitari,
devot del paisatge silent.
M'estic al temple d'herba i pedra,
al mig del pas, com una fita,
atent al pas d'ocells.
No fa vent,
porta oberta,
passeu pensaments.

ARRELS DE BESURT

EL FILL

M'han mort el fill,
aquests que ho són
d'una mare que no sóc jo.

El record,
la rialla,
els ulls.

Taüt blanc,
petit,
com ell.

Nasqué a la matinada,
amb l'alba al front
i l'esma de viure als llavis.

Ha mort al vespre,
jugant al carrer.

Ho han volgut
uns homes d'ulls buits.

Els tot ho manen,
nosaltres tot ho patim.

Ho han fet uns bords
que no saben re de la vida.

Haurien d'haver parit.

ENTERRAMENT

Ardat d'hipòcrites,
que mesureu la gent
pel seu enterrament.

Vells fets i creguts,
que ni callar no sabeu.

Us acorrueu com moltons de llana bruta,
mig euro pel recordatori.

No sabeu que la memòria no té preu?
que el silenci és respecte?

Eixam d'homes estúpids.

Fins les pedres tenen més cor.

HOME FORT

Ferida oberta.
Sagnarà temps,
fins que hi farà crosta.
Però l'enyor, de nit,
l'obrirà furtivament.

ETERNA GENUFLEXIÓ

Per una educació mal entesa,
per un interès servil,
per una manca d'autoestima,
per una pobresa d'esperit,
per una opressió antiga,
per una absurda modernitat,
per un complex profund.
Per tot això i més,
la nostra llengua
té els genolls pelats,
de tant agenollar-se
davant del castellà.

EMPELTATS

No florim quan voldrien
ni donem els fruits esperats.
El nostre lloc és la terra,
no pas la capçada d'un arbre més gran.
No som vesc paràsit
ni branqueta obedient,
sinó empelt rebel.
No som com ells,
ni ho hem estat,
i compto no ser-ho mai.
En tot cas ara som seus,
per apropiament il·lícit,
per empelt forçat.

FIT A FIT

De tu a tu?
I ara! no podeu, si no sou prou,
què us heu cregut?
—diuen allà.

Perdoneu,
com hem gosat,
quin atreviment!
—responen aquí.

I així, ni cap cot
ni agenollat
sinó ben estirat,
ja som un poble catifa.

EXPOSATS

Per vosaltres perdem la llengua,
que sabent-la no la useu.
Se'ns fon als llavis,
se'ns mor a la boca,
gent de la terra que no la parleu.
Si badem,
al museu de llengües mortes
tindrem lloc assegurat.
En una urna d'or i seda es llegirà:
català, trist exemple d'idioma suïcidat.

RAONS

No em blegareu l'esperit,
ni amb discursos universals,
ni amb raons pràctiques,
ni amb amenaces,
ni amb frases de solemnitat.
Vull la independència i la pau,
per amor,
per dignitat,
per ser normal,
per anhel pregon de llibertat.

DESIG VITAL

Jo voldria ser un arbre
d'arrels cristianes,
tronc català
i capçada pirinenca.

FART

N'estic fart.
Quin malastre el teu veïnatge.
Quina enveja viure al nord,
lluny de tu.
M'esguerres la llengua,
m'estronques l'anhel,
em negues la història,
em barres el pas.
Per això visc en paral·lel,
sol si cal,
sabent-te a prop però aliena,
Espanya.

MÉS I MÉS

Més lluny que la vista
arriba el pensament.
Més gran que els mapes
és la consciència.
Més enllà d'Espanya
neix la llibertat.

POBLE VERD

Si sabés la teva llengua,
poble vell,
parlaria amb la molsa
i riuria amb la pluja.
Si l'entengués,
poble amic,
sabria què diu el vent
i cantaria amb la nit.
Per això voldria saber-la
i escoltar les pedres,
olorar els arbres,
mirar-te els verds del cor
i saber-te lliure,
poble basc.

RETORN

Me'n torno a les muntanyes,
bressol dels rius.
Me'n torno a casa,
on les valls saben qui són.
Me'n torno al clos de pedra i fusta,
a recer del brogit del món.
Aquí tinc temps per mirar
d'on vénen els núvols.

FERAL

Ulls d'astor,
pell de besurt.
Ploma i fulla
em són cabell.
A dins els ulls
un món sencer:
valls i carenes,
boscós i ocells,
el meu país
i la llengua dels vells.
Mig fusta mig cel.
Si pogués,
seria aigua de pluja
per assaonar la terra
i entrar a dins les arrels.

ALLÀ DALT

Si em donessin a triar
voldria ser de fusta.
Tenir mil fulles per cabells
i l'escorça grisa.
Els peus enfonsats a terra,
els braços oberts al vent.
Palplantat,
temptaria tronades,
em blegaria la neu.
Seria un pi de carena.

MATINADA TRISTA

Ploro pels que no tenen llàgrimes.
Per aquells
que, al tall del xerrac espoliador,
s'arrapen a terra
amb braços de fusta.
Per aquelles
d'ulls esverats
que corren amb els cabrits al costat,
fugint d'homes sense cor ni cap.
Ploro pels que no tenen llàgrimes.
Per aquells
que, xuclats i estassats,
s'escolen per lleres emmetzinades.
Pels qui tenen els ulls secs,
de tant mirar el sol,
i veuen, anònims,
asclar-se cases,
caure coberts,
fondre's pobles.

CARLES

Ets un àlber a la vora del riu,
arrelat a la terra baixa.
Tan ufanós
que els teixidors t'omplen
les branques de nius.

MIRALL

Al Joan Obiols

Com el trençalòs,
voles per pobles i valls.
Pou d'aigua neta.
Pensament clar.
Mestre esporgador.
Ulls d'astor,
nineta xica.
Ànima de la muntanya.
Om d'arrels fondes,
de capçada ampla.
Estany pirinenc.

INTENCIÓ

Escric per impuls,
per necessitat.
Poemes curts,
enllaços del cor i el món.
Dels sentiments
destil·lo lletres,
miralls rodons
que m'ensenyen la cara
del meu altre jo.

FUIG

Si tocat per la inspiració
et penso mot a mot,
m'embusso de cop.
En canvi si brolles d'un raig,
sentiment cantellut,
surts sencer i
et puc amorosir.
Per això et demano
que no m'atabalis,
rima pesada,
no em facis dir el que no vull.
Fuig,
ordre difícil,
escric més bé sense tu.

COR BLANC

Brosses negres a la llet
diuen de mi que no sóc net.
La terra és del món,
l'aigua del cel.
Sóc de fang esquerdat:
massa terra i poca aigua.

MISÈRIA

Sóc de fang que s'endureix
al sol d'uns pensaments,
però m'estovo per moments
quan, capbussat dins meu,
m'ofego de tant jo.

ORACIÓ

Sol al riu
fujo de tothom,
àdhuc de mi.
Cel blanc, immens,
solcat per estols d'ocells porucs.
La tardor s'adorm.
El Segre pla
travessa la vall en silenci.
Tap de núvols grassos
bressen el cor dels homes.
Feu-los dòcils, amics del cel,
feu-los com els arbres pacients.
Reposeu, arbres caducs,
dormiu, arbres valents.

CUCATS

La culpa és del fruit saborós
que es fa pera lloca,
bonica per fora,
cucada per dins.
I així,
passant el temps,
el sucre agreja.
Amb què l'endolcirem?
El tall que espetegava
ara es torna de fel.

FOSCA

De nit em degrado,
de dia em refaig,
Ranciejo com vi picat
dins la bóta humida.
Jo sóc el meu barranc tenebrós.
Hi ha més gran desconsol?

ESCUP

Ocell solitari,
trec sentiments que no puc pair,
com boles peludes de mussol.
Algun dia,
amb temps i bona fe,
els analitzaré,
vers a vers,
per entendre'm les misèries.

REMEI

Els pensaments reguen
les herbotes del cor.
Més hi penses, més creixen.
La ignorància les crema,
com sol roent de juliol.

SOMNIS

Què em doneu,
sognis?
O què em preneu?
Sou imatges estrafetes,
records absents de dia
que només sortiu de nit,
com fauna secreta.

XIC

El meu món és petit:
una cadira,
el foc
i una finestra
per veure el cel.

COM?

Quan les paraules
no diuen prou l'agraïment,
queda la vida.

SEMBLANÇA

Mai no he entès gaire Déu,
però quan miro les orenetes
volant arran dels prats
em sembla que m'hi atanso.

PLORO SOL

Sota un pi
tanco els ulls
i un estol de cadernereres
llisca galtes avall
pel record d'esforç,
sang i vida.

ANHELAT

Neu de novembre,
matí de gener.
Camp de roselles,
cant d'oriol.
Cireres vermelles,
pas de vespers.
Ufana de pins,
saó de la terra.
Nuesa dels arbres,
Llorenç.

IMATGE DE PAU

Sentir, a les fosques,
com dorm el Llorenç.

TESTAMENT

Que les teves arrels siguin fondes
i la teva capçada airosa.

Que creixis recte,
mirant al cel.

Que la teva fusta no es polli
i només et blegui el pes de la neu.

Troni o venti, roman ferm.

I que el teu cor de pi durí sempre,
àdhuc quan, estès a terra,
vegis créixer els que vénen de tu.

COLLAR

Voldria el meu últim dia com
una excursió al cap de la vall.

Després del camí costerut,
arribar al port de la vida
amb la mirada oberta i
el cor sense afanys.

Al darrera vosaltres,
qui tant he estimat.

Al davant,
vora l'estany,
els pares i el Joan.

Voldria entendre
que morir és canviar de vessant.

I amb el cor feliç
i l'esguard serè,
collar.

EFÍMERS

Vivim afanys i presses,
fins que marxem
amb una ventada,
com angelets de pixallit.

ENYOR

Ha passat el temps dels espernecs secrets,
al llit,
en silenci,
quan tothom dormia.
D'eixugar-me les llàgrimes al coixí
i quedar tes pel record
d'aquells instants.
De tallar-me les mans
per sortir de l'esvoranc
obert entre jo i el món
aquella tarda d'estiu.
La meitat de la vida
l'he viscut sense tu.
No tremolo de nit
ni se m'obren les mans.
Plorar ploro al bosc
o assegut al volant,
sol, en silenci,
com llavors.
I penso en el dia
que em faràs hola amb la mà,
com sortint d'escola
per anar cap a casa,
estimat Joan.

A VÓS

Feu-me pensar sempre, Senyor,
que us doni gràcies,
contínuament.

ARES

Ve una llum menuda
que té nom de muntanya,
d'allà on Déu parla més clar.

Aquest llibre s'ha imprès
la tardor de 2006

